

Sygn. akt V KK 337/18

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 4 grudnia 2019 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Waldemar Płóciennik (przewodniczący)

SSN Jacek Błaszczyk

SSN Włodzimierz Wróbel (sprawozdawca)

Protokolant Anna Janczak

przy udziale prokuratora Prokuratury Krajowej Józefa Gemry,
w sprawie **T. D.**

skazanego z art. 286 § 1 kk w zw. z art. 11 § 3 kk w zw. z art. 64 § 1 kk w zw. z art.
91 § 1 kk w zw. z art. 4 § 1 kk i innych
po rozpoznaniu w Izbie Karnej na rozprawie
w dniu 4 grudnia 2019 r.,
kasacji, wniesionej przez obrońcę skazanego
od wyroku Sądu Okręgowego w Z.
z dnia 7 grudnia 2017 r., sygn. akt VII Ka (...),
utrzymującego w mocy wyrok Sądu Rejonowego w Z.
z dnia 9 maja 2017 r., sygn. akt VII K (...),

**1) uchyla zaskarżony wyrok w odniesieniu do T. D., a także z
urzędu, na podstawie art. 435 k.p.k., w odniesieniu do A.S. i
sprawę przekazuje Sądowi Okręgowemu w Z. do ponownego
rozpoznania w postępowaniu odwoławczym;**

2. zasądza od Skarbu Państwa na rzecz adw. A. W., Kancelaria Adwokacka w N., kwotę 442 zł 80 gr (czterysta czterdzieści dwa złote osiemdziesiąt groszy), w tym 23 % VAT, tytułem zwrotu kosztów za pomoc prawną udzieloną T.D. z urzędu, w postaci sporządzenia i wniesienia kasacji;

3. zasądza od Skarbu Państwa na rzecz adw. P.O., Kancelaria Adwokacka w W., kwotę 738 zł (siedemset trzydzieści osiem), w tym 23 % VAT, za obronę T.D. z urzędu w postępowaniu przed Sądem Najwyższym.

UZASADNIENIE

Wyrokiem Sądu Rejonowego w Z. z dnia 9 maja 2017 r. (sygn. akt VII K (...)):

1. T.D. został uznany winnym ciągu przestępstw z art. 270 § 1 k.k. i art. 13 § 1 k.k. w zw. z art. 286 § 1 k.k. w zw. z art. 11 § 2 k.k. w zw. z art. 64 § 1 k.k. w zw. z art. 91 § 1 k.k. i w zw. z art. 4 § 1 k.k., za który wymierzono mu karę 1 roku pozbawienia wolności; zachowanie relewantne dla niniejszej sprawy polegało na tym, że oskarżony *„w okresie od stycznia 2015 r. do 6 maja 2015 r. w N. ze skutkiem w Z., w ciągu 5 lat po odbyciu co najmniej 6 miesięcy kary pozbawienia wolności orzeczonej za umyślne przestępstwo podobne, działając w celu osiągnięcia korzyści majątkowej, usiłował doprowadzić do niekorzystnego rozporządzenia mieniem Skarb Państwa, reprezentowany przez Sąd Okręgowy w Z. w kwocie 15.000 zł poprzez wprowadzenie w błąd Sądu Okręgowego w Z. w sprawie VII S (...) co do autorstwa skargi na przewlekłość postępowania sądowego II K (...) Sądu Rejonowego w N. pisząc i przekazując do wysłania innej osobie skargę na dane osobowe S.S., lecz zamierzonego celu nie osiągnął z uwagi na odrzucenie skargi”* oraz *„w okresie od stycznia 2015 r. do 29 kwietnia 2015 r. w N. ze skutkiem w Z., w ciągu 5 lat po odbyciu co najmniej 6 miesięcy kary pozbawienia wolności orzeczonej za umyślne przestępstwo podobne, działając w celu osiągnięcia korzyści majątkowej wspólnie i w porozumieniu z A.S. i innymi osobami, w celu osiągnięcia korzyści majątkowej, usiłował doprowadzić do niekorzystnego rozporządzenia mieniem w kwocie 20.000 zł*

Skarb Państwa reprezentowany przez Sąd Okręgowy w Z. poprzez wprowadzenie w błąd Sądu Okręgowego w Z. w sprawie VII S (...) co do autorstwa skargi na przewlekłość postępowania sądowego II K (...) Sądu Rejonowego w N., pisząc i przekazując do wysłania innej osobie skargę na dane osobowe F.J., lecz zamierzonego celu nie osiągnął z uwagi na odrzucenie skargi.”

2. A.S. został uznany winnym ciągu przestępstw z art. 270 § 1 k.k. i art. 13 § 1 k.k. w zw. z art. 286 § 1 k.k. w zw. z art. 11 § 2 k.k. w zw. z art. 64 § 1 k.k., z art. 270 § 1 k.k. i art. 286 § 1 k.k. w zw. z art. 11 § 2 k.k. w zw. z art. 64 § 1 k.k., z art. 18 § 2 k.k. w zw. z art. 270 § 1 k.k. i art. 13 § 1 k.k. w zw. z art. 286 § 1 k.k. w zw. z art. 11 § 2 k.k. w zw. z art. 64 § 1 k.k. w zw. z art. 91 § 1 k.k. i w zw. z art. 4 § 1 k.k., za który wymierzono mu karę 2 lat i 10 miesięcy pozbawienia wolności; zachowanie relewantne dla niniejszej sprawy polegało na tym, że oskarżony „w okresie od 16 lutego 2015 r. do 1 kwietnia 2015 r. w N. ze skutkiem Z., w ciągu 5 lat po odbyciu co najmniej 6 miesięcy kary pozbawienia wolności orzeczonej za umyślne przestępstwo podobne, działając w celu osiągnięcia korzyści majątkowej, wspólnie i w porozumieniu z T.D. i innymi osobami, w celu osiągnięcia korzyści majątkowej, usiłował doprowadzić do niekorzystnego rozporządzenia mieniem w kwocie 20.000 zł Skarb Państwa reprezentowany przez Sąd Okręgowy w Z., dostarczając T.D. do przepisania i podpisania imieniem i nazwiskiem F.J. skargi na przewlekłość postępowania sądowego II K (...) Sądu Rejonowego w N., poprzez wprowadzenie w błąd Sądu Okręgowego w Z. w sprawie VII S (...) co do autorstwa skargi, lecz zamierzonego celu nie osiągnął z uwagi na odrzucenie skargi”.

Wyrokiem Sądu Okręgowego w Z. z dnia 7 grudnia 2017 r. (sygn. akt VII Ka (...)) wyrok Sądu Rejonowego został utrzymany w mocy.

Od powyższego prawomocnego orzeczenia kasację wniósł obrońca T.D., zarzucając przedmiotowemu wyrokowi „rażące naruszenie art. 37 k.p.k. w zw. z art. 45 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej w zw. z art. 6 ust. 1 Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności, mające istotny wpływ na treść orzeczenia, polegające na nie zwróceniu się przez Sąd Okręgowy w Z. w trybie art. 37 k.p.k. do Sądu Najwyższego w/ celu wyznaczenia do merytorycznego

rozstrzygnięcia przedmiotowej sprawy innego sądu odwoławczego, w sytuacji gdy w okolicznościach niniejszej sprawy zagrożenie dobra wymiaru sprawiedliwości obligowało sąd odwoławczy do podjęcia w tym zakresie inicjatywy, a tym samym rozpoznanie środka odwoławczego przez reprezentujący pokrzywdzony w niniejszej sprawie Skarb Państwa - Sąd Okręgowy w Z., do którego wcześniej trafiały (i co do których uprzednio procedował nawet w tym samym składzie sędziowskim) skargi, będące przedmiotem stawianych oskarżonemu zarzutów, naruszyło przysługujące oskarżonemu kodeksowe, konstytucyjne i międzynarodowe gwarancje w postaci prawa do rzetelnego, bezstronnego i sprawiedliwego procesu karnego.”

Podnosząc powyższe zarzuty skarżący wniósł o uchylenie w zaskarżonej części wyroku i przekazanie sprawy Sądowi II instancji do ponownego rozpoznania.

Prokurator w odpowiedzi na przedmiotową kasację wniósł o jej oddalenie jako oczywiście bezzasadnej.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Zaskarżony wyrok Sądu odwoławczego należało uchylić, bowiem Sąd Najwyższy na podstawie art. 518 k.p.k. w zw. z art. 433 § 1 k.p.k. z urzędu dostrzegł wystąpienie w postępowaniu odwoławczym bezwzględnej przyczyny odwoławczej, o której mowa w art. 439 § 1 pkt 1 k.p.k.

Zgodnie z tym przepisem, orzeczenie podlega uchyleniu, jeżeli w jego wydaniu brała udział osoba podlegająca wyłączeniu na podstawie art. 40 k.p.k. Ta ostatnia regulacja przewiduje, że sędzia jest z mocy prawa wyłączony od udziału w sprawie, m.in. jeżeli „był świadkiem czynu, o który sprawa się toczy (...)” (§ 1 pkt 4). Wystarczy przy tym samo faktyczne bycie świadkiem czynu, bez konieczności uzyskania formalnego statusu świadka czy przesłuchania w takim charakterze. Ustawa posługuje się tutaj bowiem pojęciem świadka w znaczeniu materialnym, tj. osoby posiadającej wiedzę o inkryminowanym zdarzeniu. Takie rozumienia ma swoje uzasadnienie w ratio instytucji iudex inhabilis, gdyż sędzia-swiadek (w tym znaczeniu najszerszym) posiada dodatkową wiedzę o sprawstwie, która wyklucza wydanie przez niego wyroku w sposób bezstronny. Innymi słowy – sędzia, który widział osobę popełniającą przestępstwo nie może być, jak wskazuje

się to obrazowo w doktrynie prawa procesowego – otwarty w równym stopniu na możliwość niewinności tej osoby.

Nie ulega także wątpliwości, że świadkiem czynu zabronionego jest w każdym przypadku osoba, której choćby bierny udział stanowi warunek konieczny do realizacji znamion typu czynu zabronionego. W przypadku przestępstwa oszustwa z art. 286 § 1 k.k. taką właśnie osobą, jest ten, kogo sprawca co najmniej usiłuje wprowadzić w błąd lub ten, kto dokonuje na skutek wprowadzenia w błąd lub wykorzystania błędu, niekorzystnego rozporządzenia mieniem (własnym lub cudzym).

Jak wynika z opisu czynu przypisanego T.D. wyrokiem Sądu I instancji, czyn ten miał polegać m.in. na usiłowaniu wprowadzenia w błąd składu orzekającego sądu w sprawach o sygnaturze VII S (...) oraz VII S (...), toczących się w Sądzie Okręgowym w Z.. W składzie tym zasiadali, wszakże sędziowie, którzy następnie wydali zaskarżony kasacją wyrok Sąd odwoławczy (w sprawie VII S (...) sędziowie D.M., J.C.Ś. i A.M., a w sprawie VII S (...) sędzia A.M.). Sędziowie ci – członkowie składu orzekającego w sprawie o przestępstwo z art. 286 k.k. – byli więc jednocześnie świadkami tego przestępstwa, za które następnie skazani zostali T.D. i A.S.. Stanowiło to oczywistą realizację przesłanki z art. 40 § 1 pkt 4) k.p.k., co skutkowało wyłączeniem tych sędziów z mocy prawa od udziału w sprawie.

Sąd Najwyższy, na podstawie art. 518 k.p.k. w zw. z art. 433 § 1 k.p.k., z urzędu dostrzegł wystąpienie bezwzględnej przyczyny odwoławczej z art. 439 § 1 pkt 1) k.p.k., zaś na podstawie art. 518 k.p.k. w zw. z art. 435 k.p.k. Sąd Najwyższy uchylił także zaskarżony wyrok także w odniesieniu do współoskarżonego A.S., bowiem także wobec niego doszło do aktualizacji tej samej bezwzględnej przyczyny odwoławczej w związku z tym, że sędziowie wydający zaskarżone kasacją orzeczenie, byli członkami składu orzekającego w sprawie VII S (...), w której to – zgodnie z opisem czynu zawartym w wyroku Sądu I instancji, A.S. miał usiłować wprowadzić w błąd Sąd Okręgowy w Z.. Zaskarżony wyrok Sądu Okręgowego należało przy tym uchylić w całości, bowiem czyny obu oskarżonych (tj. dotyczące spraw VII S (...) i VII S (...)) zostały uznane za elementy ciągów przestępstw finalnie przypisanych każdemu z nich. Wobec tego nie było możliwe uchylenie wyroku jedynie w zakresie tych poszczególnych czynów, gdyż z punktu widzenia

prawa materialnego utraciły one samodzielność w przypadku uznania ich za elementy składowe ciągu przestępstw

W tej sytuacji zbędnym było odnoszenie się do zarzutów podniesionych w kasacji. W ponownym postępowaniu Sąd Okręgowy w Z. rozpozna środki odwoławcze złożone od wyroku Sądu I instancji, mając na względzie wymagania wynikające z art. 40 Kodeksu postępowania karnego.

as